

У сфері сурогатного материнства українські законодавці виявилися набагато прогресивнішими за багатьох своїх європейських колег. Сьогодні Україна є однією з небагатьох країн Європи, дружніх до сурогатного материнства. На відміну від інших країн, які обмежують або навіть забороняють сурогатне материнство, в Україні передбачувані батьки дитини вважаються біологічними батьками з моменту зачаття, і вони спеціально вказуються як біологічні батьки в свідоцтві про народження без жодної згадки про сурогатну матір.

Важливо, що сурогатна мати не може законно залишити дитину після народження. Навпаки: дитина вважається юридично належною майбутнім батькам з самого моменту зачаття. Насправді в історії права України не було жодного зареєстрованого випадку спірного позову про опіку, що впливає з приводу сурогатного батьківства або дійсності договору про сурогатне материнство. Навпаки, закони кількох штатів США (і Російської Федерації) дозволяють сурогатній матері залишити дитину після її народження, незалежно від угод між майбутніми батьками та сурогатною матір'ю.

(a) Застосовне законодавство

Загалом чинне українське законодавство позбавлене майже всіх заборон, які зазвичай зустрічаються в інших європейських країнах, і пропонує такі переваги:

- Жодних обмежень щодо виплат, пов'язаних із сурогатним материнством
- Відсутність додаткових юридичних процедур для отримання судового наказу
- Усиновлення власної дитини не вимагається
- Українське законодавство дозволяє видавати свідоцтво про народження на ім'я передбачуваних батьків незалежно від їх генетичного зв'язку з дитиною
 - Донор або сурогатна мати не мають батьківських прав на дитину, яка за законом є дитиною майбутніх батьків з моменту зачаття.

Правові аспекти сурогатного материнства в Україні регулюються статтею 123 Сімейного кодексу України (зі змінами від 22.12.2006 р. № 524-V). Пара може вибрати між гестаційним сурогатним материнством, донорством яйцеклітин/сперми, спеціальними програмами донації ембріонів або їх комбінаціями. Спеціальний дозвіл будь-якого регулюючого органу не потрібен. Все, що потрібно, це письмова інформована згода всіх сторін (передбачуваних батьків і сурогатної матері), які беруть участь у програмі

сурогатного материнства, і відповідні угоди, що підтверджують домовленості.

Сурогатне материнство також регулюється Наказами 24 та 771 МОЗ України, які стосуються медичної процедури штучного запліднення та імплантації ембріона. Важливо, що цим наказом встановлено, що штучне запліднення має проводитись лише у спеціально акредитованих медичних закладах за методиками, затвердженими МОЗ України. Також наведено перелік інформації, яку необхідно надати подружжю, яке звернулося за медичною допомогою, а саме: деталі медичної процедури, результати медичного обстеження майбутньої сурогатної матері та медико-правові аспекти наслідків тощо. інформована згода майбутніх і сурогатних батьків, які беруть участь у програмі, є обов'язковою.

(b) Угоди

Між сторонами мають бути підписані різні угоди, зокрема контракти з (а) медичною установою, відповідальною за інсемінацію та подальший медичний нагляд, (б) сурогатною матір'ю та (в) агентством сурогатного материнства (за наявності).

Договір гестаційного сурогатного материнства – незамінний інструмент. Це також одна з найскладніших угод для обговорення та розробки. На жаль, українське законодавство не містить жодних корисних вказівок, залишаючи сторони напризволяще у вирішенні ключових питань. Як наслідок, угоди про сурогатне материнство зазвичай є «самодостатніми», дуже складними документами, що відображають багато непередбачених обставин. Ці угоди є правочинними документами, які регулюють відносини між сурогатною матір'ю та передбачуваною (генетичною) парою.

Договір про сурогатне материнство повинен бути укладений у письмовій формі та підписаний у нотаріуса до перенесення ембріона. Необхідно, як мінімум, вирішити такі питання: стан здоров'я сурогатної матері; умови, яких повинна дотримуватися сурогатна мати; медичний заклад, де буде проводитися процедура; оплата праці сурогатної матері, додаткові витрати, терміни виплати; витрати, пов'язані із заплідненням, вагітністю, актом пологів та реєстрацією дитини; порядок передачі та реєстрації дитини; будь-які обставини непереборної сили, включаючи народження дитини-інваліда, народження більше ніж однієї дитини, народження мертвої дитини, ускладнення пологів, що призводять до майбутнього безпліддя сурогатної матері; положення про конфіденційність і нерозголошення інформації дитині чи третім особам тощо.

Договір з медичним закладом стосується, перш за все, послуг, що надаються медичним закладом, включаючи відповідальність за вибір сурогатної матері (за наявності) та її повне медичне обстеження, зобов'язання проводити всі процедури відповідно до затверджених МОЗ України методик та вимоги до майбутніх (генетичних) батьків, терміни та умови медичного спостереження під час вагітності, структура оплати, конфіденційність та нерозголошення інформації дитині чи будь-якій третій стороні, серед іншого. Деякі медичні заклади вимагають від майбутніх батьків «не подавати жодних позовів до закладу з будь-яких причин», що явно суперечить статті 3 Цивільного процесуального кодексу України, а саме праву особи на захист своїх інтересів у суді.

Оскільки Сімейний кодекс України передбачає, що генетичні батьки дитини, народженої від сурогатного материнства, будуть подружньою парою, українському нотаріусу потрібно буде побачити свідоцтво про шлюб генетичних батьків, нотаріально завірене та апостильоване (у США у вашому департаменті штату), переклад і переклад повинні бути нотаріально завіреними.

(с) Свідоцтво про народження

Згідно з Правилами статистичного обліку України від 18.10.2000 р. іноземні громадяни можуть звернутися за реєстрацією народження до ДМС України. Вони повинні надати медичну довідку, яка підтверджує їхню генетичну спорідненість з дитиною, і письмову згоду сурогатної матері на запис своїх імен у свідоцтві про народження дитини, яку вона народила. Імена передбачуваних (генетичних) батьків записуються в свідоцтво про народження при народженні дитини. Немає необхідності отримувати спеціальні дозволи від будь-якого комітету, суду чи іншої установи. Процедура усиновлення не потрібна.

Однак часто зручніше звернутися до консульства країни батьківства та отримати паспорт дитини. Зазвичай це можливо, коли сурогатне материнство є законним у власній країні і батьки можуть довести, що вони генетично пов'язані з дитиною.

Підсумовуючи, сьгоднішні варіанти створення сім'ї виходять за межі усиновлення. Досягнення медичної науки пропонують майбутнім батькам низку нових шляхів до батьківства. Деякі з цих шляхів, такі як донорство сперми та традиційне сурогатне материнство, існують уже давно. Інші процедури, такі як донорство яйцеклітин,

перенесення ембріонів і гестаційне сурогатне материнство, є останніми розробками в цій галузі.

Як і у випадку з медичними процедурами, так само необхідно розуміти правовий ландшафт, на якому буде побудована сім'я, а також будь-які обмеження щодо сурогатного материнства у вашій країні походження. Перш ніж розпочати сурогатне материнство, вам слід залучити кваліфікованого українського юриста, який має досвід роботи з міжнародними клієнтами. І пам'ятайте, що сурогатне материнство заборонено або обмежено в багатьох країнах Європи. Залежно від ваших конкретних обставин і громадянства вам може знадобитися юридичне представництво як в Україні, так і у вашій країні.